

ALLES OVER ISRAËL

TOV!

club magazine

Tov! is een uitgave van Christenen voor Israël

OP PAD MET JOPKE

KAMPEREN IN DE NEGEV

VERHAAL

DE BOOM VAN
ABRAHAM

THEMA:

HET ZUIDEN
VAN ISRAËL

4 De Negev en de Bedoeïenen
Een prachtige woestijn en een heel bijzonder volk

6 Interview met Jopke
Kamperen in de Negev

8 Doe-pagina
Woordzoeker en een heerlijk recept!

10 Bijbelverhaal
De boom van Abraham

12 ADI Negev
Een centrum voor gehandicapte kinderen

14 Wist-je-dat?

15 Prijsopdracht

16 Israël onder de loep

Shalom!

Het is zomer! Dat betekent: langere dagen, meer zon en... de vakantie komt eraan! Lekker veel tijd om een TOV! blad te lezen.

In deze TOV! lees je meer over het zuiden van Israël. Woestijnen, Bedoeïenen en bijzondere vondsten!

Ga mee op pad met Jopke in de Negev-woestijn en lees allerlei interessante feitjes over het zuiden van Israël!

Veel leesplezier!

Groetjes, Sifra

Club nieuws

NIEUWS

In Israël is het nog steeds oorlog. De afgelopen tijd was het soms best spannend. Dat merk je ook in Nederland. Veel Joodse mensen voelen zich hier niet meer veilig. Toch is dit ook een tijd van wonderen. In april kwamen meer dan 3000 Nederlanders samen om te laten zien dat ze Israël steunen. In Israël gebeurde er ook iets bijzonders. Op 13 april stuurde Iran meer dan 300 raketten op Israël af. Wereldwijd baden mensen voor de bescherming van Israël. Wonder boven wonder werden bijna alle raketten tegengehouden. Wat een wonder dat God Zijn land zo heeft beschermd!

Bijzonder!

Joëlle van Woerden (11) uit Urk besloot om tijdens Koningsdag geld op te halen voor het noodfonds van Christenen voor Israël. Hoe? Door prachtig te fluiten! Zo haalde ze een super bedrag op: €410,-! Daarom wordt Joëlle natuurlijk even in het zonnetje gezet. Geweldig gedaan!

KALENDER

Vanaf 1 juni: Zomertentoonstelling 'Israël onder de loep'

12-13 juni: Sjawoe'ot (Wekenfeest)

12-13 augustus: Tisja Beav (Treurdag om Jeruzalem)

PRIJZENPUZZEL

WINNAAR

De prijs voor de meest toffe Jezusboot gaat naar...

Otniël Brauckman!

Gefeliciteerd! De prijs komt snel naar jou toe ;-)

ISRAËL onder de loep!

Hoe zou je het vinden om als een echte archeoloog de geschiedenis Jeruzalem te ontdekken? Gelukkig kan dat want de zomertentoonstelling op het Israëlcentrum is weer geopend! En dit keer is die nog specialer! Zien we je daar snel?

DE NEGEV EN DE BEDOEÏENEN

EEN PRACHTIGE WOESTIJS

Zand, kamelen en heel veel zon. Waar denk je dan aan? Een woestijn natuurlijk! De Negev, ook wel het Zuiderland genoemd, is een woestijngebied dat 60% van het huidige Israël omvat. Daar vind je niet alleen maar zand en kamelen. Laten we eens kijken waarom de Negev zo bijzonder is!

BIJBEL

In de tijd van de Bijbel was dit het gebied waar de stammen Juda en Simeon woonden. Daarnaast lag de woonplaats van Abraham en Izaäk in dit gebied. Vroeger was dit gebied een belangrijke handelsroute waar karavanen (reizigers) doorheen trokken met kruiden uit het Oosten.

KLIMAAT

Het klimaat van de Negev is droog en warm. De temperaturen van dag en nacht

kunnen erg verschillen. In de zomer is een temperatuur van 40 graden heel normaal, terwijl het 's nachts juist heel koud kan zijn. In de Negev valt weinig regen, nog geen 100 millimeter per jaar. Ter vergelijking: in Nederland valt er gemiddeld per jaar 853 millimeter regen. Toch kent de Negev woestijn ook flinke regenbuien. Deze zware regenbuien zijn best gevaarlijk, omdat de droge grond het water niet zo snel kan opnemen. De droge rivierbeddingen lopen dan snel vol met water.

DIEREN

Er leven gazelles, wilde ezels en zelfs luipaarden en heel veel steenbokken. En een bijzonder dier is de klipdas. Ze leven in groepjes bij elkaar terwijl er altijd een de wacht houdt. Ze schijnen zelfs verwant te zijn aan de olifanten maar dat is in elk geval niet te zien, want een slurf hebben ze niet en zeker geen grote flaporen.

WADI'S

De Negev is een andere woestijn dan de Sahara. Het is vooral een droge wildernis met ruige heuvels en zelfs bergen. Veel van die bergen bestaan uit kalksteen. Als het een keer regent, zakt het water makkelijk weg in de grond en verzamelt zich op sommige plaatsen. Daar kan het zomaar met veel geraas uit de rotsen breken en tot een stroom worden die alles meesleurt, zelfs stukken van wegen. We noemen de bedding van zo'n stroom een wadi.

OASES

Er zijn in de woestijn ook oases, zelfs met watervallen. Je begrijpt dat daar veel dieren te vinden zijn, maar in de omgeving ervan leven ook mensen. Een bekende oase is die van Ein-Gedi, waar David zich schuil hield voor koning Saul.

BEDOEÏENEN

In de Negev wonen naast Joodse mensen ook bedoeïenen. Bedoeïenen zijn Arabische mensen die vroeger door de woestijn zwierven. Sommigen doen dit nog steeds, maar steeds meer bedoeïenen hebben nu wel een vaste woonplaats. De grootste bedoeïenenplaats in Israël is de stad Rahat. Er leven meer dan honderdduizend bedoeïenen in de Negev.

In de gebieden waar veel bedoeïenen wonen, wordt maandelijks of jaarlijks een kamelenrace georganiseerd. De eigenaar van de kameel die de race wint, wordt als een zeer belangrijk persoon gezien. Een bedoeïen kan heel goed voetsporen volgen. Hij weet dan bijvoorbeeld wanneer iemand daar heeft gelopen en of het de voetafdrukken van een man of een vrouw zijn. Hij kan zelfs zien of de vrouw zwanger is! De bedoeïenen maken 's nachts gebruik van sterren en planeten. Zo kunnen ze precies bepalen waar ze zijn. De bedoeïenen zijn heel gastvrij. Voor hun gasten maken ze koffie en lekker eten. Mensaf is de meest bekende maaltijd. Deze bestaat uit rijst bedekt met vlees (rund of lam) dat in yoghurt is gekookt. Dat is eens wat anders dan onze stampot boerenkool!

OP PAD MET JOPKE

KAMPEREN IN DE NEGEV

HALLO,

ik ben Jopke Groothedde, ik ben 15 jaar oud en ik heb bijna 6 jaar in Israël gewoond.

Hebben jullie ooit gehoord van Mozes? Die man die met het volk Israël door de Schelfzee heen ging. Wist jij dat de Schelfzee bij Israël ligt? En die zee ligt in het zuiden van Israël. En ik heb heel dicht bij diezelfde zee gekampeerd. En ik heb er ook nog eens in gesnorkeld. En ik heb ook een keer in een krater in de Negev-woestijn gekampeerd, en die nacht zal ik nooit vergeten.

En van de mooiste plekken van Israël is de Negev-woestijn. Het is een woeste, ruwe en ruige woestijn. En helemaal in het zuiden van diezelfde woestijn heb ik gekampeerd. Dichtbij Eilat, de zuidelijke havenstad van Israël.

We kwamen laat in de middag bij ons kampeerplekje aan. Een prachtig plekje met

uitzicht over vier landen! Israël, Egypte, Jordanië en Saudi Arabië. Als je denkt dat dat een camping was, dan heb je het fout, want wij gingen wildkamperen. Toen we het perfecte plekje voor onze tent hadden gevonden was het al aan het schemeren. In Israël wordt het heel snel donker, dus we moesten snel onze tenten opzetten.

Toen we eindelijk klaar waren was het al donker. We deden snel onze hoofdlampen op. Maar we hadden nog geen avondeten gegeten, dus bakten we wat eitjes in een pan op een kampeerbrandertje. Daarna maakte we een lekker kampvuurtje aan tegen de kou, want ook al is het een woestijn, het is 's nachts heel koud. We gingen natuurlijk ook nog wat marshmallows roosteren boven het vuurtje, want dat hoort er gewoon bij. Het werd al laat dus na de marshmallows gingen we langzamerhand naar bed.

De ochtend erop werden we wakker met allemaal steenbokjes om onze tent heen. Wat een leuk begin van de dag! We gingen 's ochtends na het ontbijt gelijk de berg naast onze kampeerplek beklimmen. We hadden een prachtig uitzicht over alle vier de landen. Na de klimtocht op de berg gingen we naar Eilat, om daar te zwemmen en te snorkelen. Want de bodem van de Schelfzee (Golf van Akaba) is een bodem vol koraalriffen. We gingen naar de Coral Beach, een prachtig strand met hele mooie stukken om te snorkelen. Toen we na een hele middag snorkelen, tussen prachtige unieke vissen, er een beetje klaar mee waren, gingen we douchen.

En daarna moesten we nog vier uur rijden tot we thuis waren. Wat een prachtig avontuur!

Ik heb ook een keer gekampeerd midden in een krater. Die krater heet Mitzpe Ramon, en is de grootste krater van Israël. Het was aan het eind van de middag toen we met onze opa en oma bij de krater aankwamen. Het was een prachtige autoreis om die krater met heel wat haarspeldbochten in te rijden. Toen we een geschikt plekje hadden, gingen we alle tenten klaarzetten. En al snel was het tijd voor een kampvuurtje. We hadden het leuke idee om met z'n allen wat psalmen te zingen. We zaten immers toch *'in the middle of nowhere'*. Na een poosje zingen zagen we twee Israëliische mannen aanlopen. Ze hadden ons gezang gehoord en vroegen zich af wat we allemaal aan het zingen waren. Ze waren heel verbaasd toen ze er achter kwamen dat het psalmen waren. Want het zijn nou eenmaal psalmen uit hun bijbel. Na een poosje begonnen we om de beurt een psalm in onze eigen taal te zingen. Eerst wij met een psalm in het Nederlands, daarna hun met een psalm in het Hebreeuws. Het was prachtig die twee culturen door elkaar. Ik ga die avond echt nooit meer vergeten!

Mijn ouders hebben over het kamperen in Eilat een filmpje gemaakt...

PUZZEL

Het Wekenfeest is zeven weken na Pasen.
Maak hieronder de sudoku. Bijna alle zevens
zijn je al cadeau gegeven.

				8		7		
			7			3	9	1
7	4	6	3	9			8	
9	3	5				4	6	7
1		8		6			3	5
		7	9			1		8
				5	9	6		4
2	5				4	8	1	3
	7	4			3	2	5	9

Meer
weten over
Sjawoe'ot?

WEKENFEEST

Dacht je dat het Wekenfeest wekenlang duurt?
Nee hoor, het heet zo omdat het zeven weken na
Pesach wordt gevierd. Joden vieren dat ze van God
de wetten hebben gekregen én het is een oogst-
feest. Het feest heet in het Hebreeuws **Sjawoe'ot**.

RECEPT VOOR

BLINTZES

Blintzes is een favoriet Joods gerecht. Oorspronkelijk komt het gerecht uit Hongarije. Het wordt met name tijdens Sjawoe'ot gegeten. Tijdens Sjawoe'ot, ookwel het Wekenfeest, eten Joden producten waar melk in zit. Thora wordt zo vergeleken met melk. Net zoals melk heel voedzaam is, zo geeft de Thora ook kracht en voeding.

Zo maak je het

1. Klop in een middelgrote kom 4 eieren, water, melk, zout en bloem tot alles goed gemengd is. Het is prima als er kleine

bloemdeeltjes achterblijven.

Deze worden opgenomen tijdens het rusten van het deeg.

2. Laat het beslag minstens 30 minuten rusten op kamertemperatuur.
3. Vraag een volwassene om je te helpen met het bakken. De pan kan erg heet worden!
4. Verhit een kleine koekenpan (ongeveer 20 cm diameter) en voeg een klein klontje boter toe.
5. Klop het beslag totdat het er glad uitziet.
6. Giet een beetje beslag in de pan en draai het rond, zodat je een heel dun pannenkoekje krijgt. Zorg ervoor dat de pannenkoekjes niet bruin worden. Draai om en bak de andere kant een paar seconden.
7. Haal de blintz uit de pan en leg deze vervolgens op een theedoek. Herhaal dit met het resterende beslag en de stukjes boter, waarbij je de pannenkoeken bovenop elkaar legt.

Voor 4 tot 6 personen

- 4 grote eieren (kamertemperatuur, losgeklopt)
- 120 ml water
- 120 ml melk
- 1/2 theelepel zout
- 225 gr bloem
- 1 kopje boter (om te bakken)

Voor de vulling:

- 500 gram ricotta of boerenkaas
- 1 eetlepel gesmolten boter
- 1 grote eidooier
- 100 gram suiker
- Zoute stokjes als je het op een Thora-rolletje wil laten lijken

Voor de vulling:

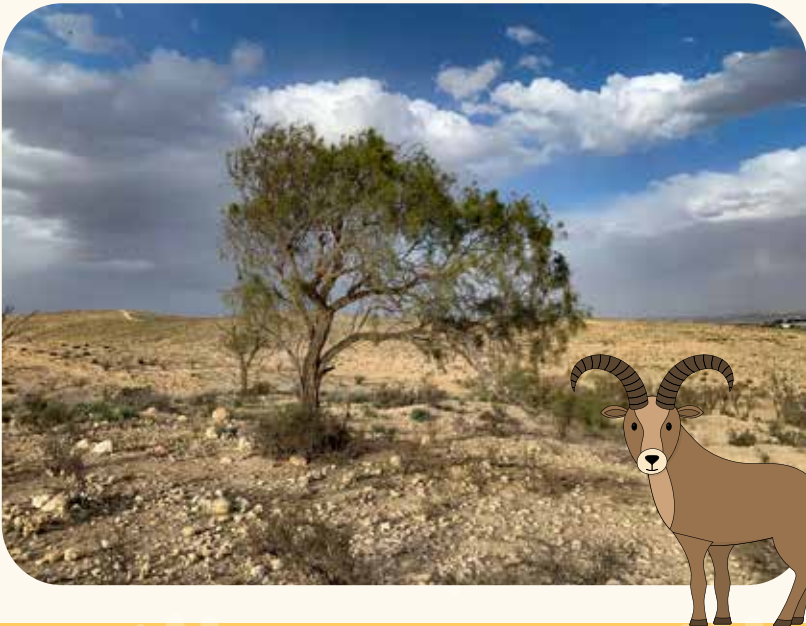
8. Meng in een grote kom de ricotta, de gesmolten boter, 1 eidooier, vanille en suiker, tot alles goed is gemengd.
9. Om te vullen, plaats je een blintz op een schoon aanrecht en leg je voorzichtig 1 tot 2 eetlepels vulling in een lijn dicht bij de rand het dichtst bij je.
10. Rol de blintz op en herhaal met de resterende blintzes en de vulling.
11. Serveer met zure room en/of fruit. Dat wordt genieten!

BIJBELVERHAAL

EEN BOOM VAN ABRAHAM IN BERSEBA

“En *Abraham* plantte een tamarisk in Berseba en hij riep daar de Naam van de HEERE, de eeuwige God, aan.”
(Genesis 21:33)

Abraham is net van de schrik gekomen. Zijn vrouw Sarah is meegenomen door Abimelech de koning van Gerar. Blijkbaar is Sarah een knappe vrouw. Abraham is bang dat andere mannen Sarah als vrouw willen hebben. Daarom heeft hij tegen haar gezegd dat ze moet vertellen dat ze zijn zus is! Dat klopt ook want Abraham en Sarah hebben dezelfde vader maar niet dezelfde moeder (Genesis 20:12). Ze moet maar niet zeggen dat ze zijn vrouw is, want dan zou het kunnen gebeuren dat ze Abraham doden om met haar te kunnen trouwen.

Als Abimelech, de koning van Gerar, Sarah heeft meegenomen gaat het helemaal niet goed met Abimelech en zijn volk. Hij krijgt ook een droom waarin de HEERE God tegen hem zegt dat hij zal sterven omdat hij de vrouw van een andere man heeft meegenomen. Hij zegt dat Abraham een profeet is en dat Hij Abraham heeft gevraagd om voor Abimelech te bidden zodat hij niet zal sterven.

Abimelech laat Abraham komen en vraagt hem hoe dat nou zit: Is Sarah dan niet zijn zus maar zijn vrouw? Abraham legt uit dat het allebei waar is. Abimelech stuurt Sarah terug naar huis en geeft ook nog een heileboel geld en geschenken mee. Hij vraagt ook of Abraham hem wil zegenen.

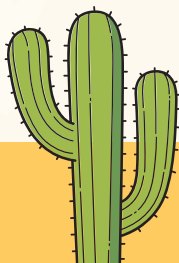
Voordat hij dat doet vertelt Abraham hem dat er eerst iets besproken moet worden. De knechten van Abimelech hebben de waterput die Abraham heeft laten graven afgepakt van Abraham. Abimelech kijkt ervan op. Dat hoort hij voor het eerst! Abraham sluit in Berseba met Abimelech

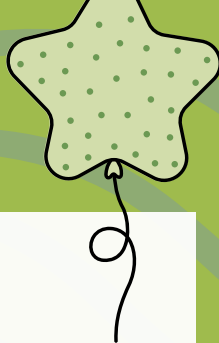

een verbond en belooft goed te zijn voor hem. Als herinnering aan wat er is gebeurd plant hij een groenblijvende boom, een tamarisk, die in het voorjaar prachtig bloeit. Daarna roept hij op die plek in Berseba de Naam van de HEERE God aan.

“De prachtige boom staat symbool voor de blijvende goedheid van de HEERE.”

De prachtige boom staat symbool voor de blijvende goedheid van de HEERE God in het leven van Abraham. De tamarisk kan goed tegen droogte en hitte, blijft groen en bloeit ook nog eens prachtig. De boom wordt voor Abraham en Sarah een blijvend teken van hoop. Elke keer als ze de boom zien, denken ze aan wie de HEERE God is en dat Zijn goedheid elke dag nieuw is en altijd Dezelfde blijft.

ADI-NEGEV

CENTRUM VOOR
GEHANDICAPTE KINDEREN

In het plaatsje Ofakim is het centrum van ADI Negev.
Het is een dorp voor kinderen met een handicap.

Voorbij het hoofdgebouw zie je de mooie huizen waar de kinderen wonen met hun verzorgers. Rondom is een tuin waar bewoners met een rolstoel of looprek gemakkelijk kunnen komen. Verderop vind je een speeltuin met allerlei toestellen en er zijn groente- en bloementuinen waar je kunt meehelpen. De tuin

wordt bijgehouden door de bewoners zelf met hulp van een tuinman. Aan de rand is een manege voor kinderen die graag willen paardrijden of gewoon de paarden komen aaien. Je kunt ook naar de safarituin gaan met allerlei kleine dieren. Op het terrein staat een school, waar ook kinderen van buitenaf naar toe gebracht worden. Deze kinderen wonen bij hun ouders.

Ze beginnen in de klas elke morgen met elkaar begroeten, maar omdat veel kinderen niet kunnen praten drukken ze op een grote rode knop en de microfoon zegt dan “boker tov”(goedemorgen).

“De sfeer is heel
ontspannen en gezellig.”

Ze krijgen een verhaal uit de Bijbel met behulp van grote poppen, ze rekenen met allerlei spulletjes, ze maken plezier met een ballon, ze voelen aan plantjes, ze knutselen- eigenlijk net als bij jullie op school, alleen dan een beetje anders omdat veel kinderen wat extra geholpen moeten worden. Er worden verjaardagen en feestdagen gevierd en dat is best bijzonder, omdat er kinderen van verschillende geloven zijn: Joods, Arabisch, Druzisch, Bedoeïens. De sfeer is heel ontspannen en gezellig en alle klassen zien er leuk uit. Ze vinden het heel leuk om bezoek te krijgen, dus als je een keer in de buurt bent ben je van harte welkom!

EEN BIJZONDERE VONDST

DE DODE ZEE-BOEKROLLEN VAN QUMRAN

Kort voor de stichting van de staat Israël werd in 1947 een bijzondere ontdekking gedaan bij Qumran. Maar wat voor bijzonders is er dan gevonden?

Het verhaal gaat als volgt: drie jonge schaapherders waren hun schapen aan het hoeden in de buurt van Qumran. Qumran ligt ten oosten van Jeruzalem, dichtbij Jericho en de Dode Zee. Toen één van hen uit nieuwsgierigheid een steen in een grot gooide, hoorde hij het geluid van brekend aardewerk. Hij nam een kijkje in de grot en vond potten met daarin oude boekrollen. Na archeologisch onderzoek bleek dat de boekrollen tweeduizend jaar oud waren!

Na deze bijzondere vondst werd er meer archeologisch onderzoek gedaan bij Qumran. Uiteindelijk zijn er door de jaren heen zo'n duizend manuscripten (oude teksten) gevonden. Veel manuscripten zijn erg beschadigd of niet meer compleet. Soms zijn nog maar een paar kleine stukjes van de tekst over. Toch zijn er een paar rollen redelijk goed bewaard gebleven.

De oude teksten leren ons meer over de manier waarop mensen vroeger in Judea

leefden. We leren meer over het vroege Jodendom en over de teksten die mensen toen lazen. De boekrollen zijn geschreven in een tijd waarin de volgorde van de Hebreeuwse Bijbel nog niet vaststond. De bekendste gevonden boekrol is de Jesajarol, die de complete tekst van het boek Jesaja bevat. Dat is tegelijk ook het enige Bijbelboek dat in zijn geheel is gevonden. Ook zijn er rollen gevonden waarop Bijbelboeken worden uitgelegd en toegepast op de eigen tijd. Zo'n toe-passende uitleg heet in het Hebreeuws van die tijd pèsjer. Er is bijvoorbeeld een pèsjer van Habakuk gevonden.

ZUID ISRAËL

WIST JE DAT ...

Eilat vroeger Um-rash-rash werd genoemd? En dat de zon er 360 dagen per jaar schijnt, dus pak je zonnebril maar in!

De eerste president van Israël heette David Ben Goerion. Hij hield erg van de woestijn en na zijn pensionering ging hij en zijn vrouw Paula er weer wonen. Hun graven liggen in kibboets Sde Boker aan de rand van een enorme wadi met een adembenemend uitzicht.

Bij Mitzpe Ramon kun je een enorme krater bekijken. Hij is wel 40 km lang en 10 km breed en met steile wanden zo'n 500 meter diep. Je kunt er met een jeep doorheen rijden en 's nachts heel goed de sterren bewonderen.

Wist je dat er een wierook- en specerijenroute dwars door de Negev loopt? Langs die route vervoerden de handelaren vroeger hun koopwaar. Deze 2000 km lange route loopt van Jemen en Oman helemaal naar de Middellandse Zee.

Als je een bijzondere markt wilt bezoeken moet je eens naar die in Be'er Sheba gaan. Daar komen eens per week Bedoeïenen uit de woestijn om boodschappen te doen en handel te drijven.

Heb je altijd al eens de tabernakel op ware grootte willen zien? Bezoek dan het Timna park, 25 km ten noorden van Eilat. Daar zijn ook de kopermijnen van Koning Salomo te vinden te midden van prachtige rotsformaties. Neem wel een zonnehoed mee, want het is er heet!

Koning Salomo gebruikte de haven van Etsion Geber (Eilat) al in de oudheid om goud in te voeren en hij ontving er hoogstwaarschijnlijk ook de Koningin van Sheba!

Wist je dat een kameel heel geschikt is voor de woestijn? Hij kan wekenlang zonder water, maar als hij gaat drinken, dan wel 100 liter tegelijk! In zijn buiten wordt vet opgeslagen; dat is de reserve bij voedselgebrek. Zijn dikke vacht beschermt overdag tegen de hitte en 's nachts tegen de kou.

PRIJSOPDRACHT

MAAK JE EIGEN OUDE POT MET BOEKKROLLEN!

In dit TOV! nummer ontdekten we samen de Dode Zee boekrollen van Qumran.

Dit keer is de opdracht om zelf je eigen versie van de potten met boekrollen te maken. De pot kan je maken van klei of zelfs van een oude pot. Misschien kan je hem zelfs verstoppert, zodat iemand ooit een hele bijzondere vondst kan treffen!

Aardewerk gevonden in de grotten van Qumran.

TENTOONSTELLING 2024

ISRAËL

ONDER DE LOEP

OP ONTDEKKINGSREIS IN
HET LAND VAN DE BIJBEL

In deze tentoonstelling
ben jij zelf de speurneus,
op ontdekkingsstocht in het
land van de Bijbel!

LEUK EN LEERZAAM
Voor ALLE leeftijden

**Gratis
toegang**

Open vanaf 1 juni

Werkdagen 09.30 - 16.30 uur

Zaterdag 10.30 - 15.30 uur

Zon- en feestdagen gesloten

Toegang + consumptie gratis

Bezoek de tentoonstelling

Henri Nouwenstraat 34, Nijkerk

Voor **groepsbezoeken**, mail

naar groep@cvi.nl

Meer info op israelonderdeloep.nl

Voorkom verrassingen!

Kijk of je geplande
bezoek niet overlapt met
een groep of schoolklas
op israelonderdeloep.nl of
bel 033-2458824.

CHRISTENEN VOOR
ISRAËL